

Dansk Kriminalistforenings 50-årsjubileum

Tale holdt ved jubilæet den 14. 11. 1949.

Af dr. KARL SCHLYTER.

När jag i min ungdom, som student i Lund, upplevde bildandet av Dansk Kriminalistforening, stod de båda professorerna *Carl Torp* och *Johan Thyren* för oss studenter såsom de naturliga målsmännen för en rationell syn på straffets uppgift.

Thyren höll i Lund en fängslande kurs, som han kallade Kriminalpolitik, ett för oss tämligen nytt ord. Jag återfinner nu alla ämnena för denna kurs i förhandlingsämnena vid de första årsmötena i Dansk Kriminalistforening.

Utvecklingen har på dessa 50 år inte gått fortare än att frågeställningen alltjämt är densamma. Professor Torps inledningsföredrag på det första årsmötet, riktat mot vedergällningsteorin, skulle med endast obetydliga ändringar ha kunnat hållas den dag i dag är.

Visserligen är de straffrättsprofessorer mycket tunnsådda, som öppet vill erkänna sitt accepterande av vedergällningsteorin. Men kravet på *s. k. rättvisa straff* såsom normal reaktionsform mot brottslingar framföres på olika håll, t. o. m. av straffrättslärare, utan förlägenhet. Och *straffidén* har ingalunda släppt greppet om den stora allmänheten och dess representanter i parlamenten. Såsom en gammal svensk domare, själv anhängare av vedergällningsteorin, nyligen skrev i Svensk Juristtidning: *straff är vedergällning*. För min del tror jag inte att vi blir av med vedergällningstanken förrän vi avskaffar straffnamnet.

Klagan över straffens för stora mildhet ljuder i vissa pressorgan lika högröstad nu som för 50 år sedan.

Dansk Kriminalistforenings kamp mot Albertis prygelegg gjorde starkt intryck på den svenska sidan om Sundet.

Vi fick vissa affliktiva skärpningar av frihetsstraffen — nu avskaffade — men vi förskonades från prygelexperimentet.

Den med rättviseidén nära sammenhängande tillräknelighetsföreställningen — vilken bekämpades inom Dansk Kriminalistforening som grundval för kriminalpolitiken — blev visserligen till sist sanktionerad i den danska strafflagen. Men sekelskiftets danska propaganda mot densamma accepterades av den svenske kriminologen *Olof Kinberg*. Först i våra dagar börjar kritiken emellertid vinna allmän-

nare gehör i Sverige. Vi sätter gärna ett „så kallad“ framför ordet tillräknelighet.

En annan programpunkt från föreningens första tid, som jämväl Olof Kinberg förkunnade hemma hos oss, var förslaget om ett *kriminalhospital*. Frågan är ännu efter 50 år icke löst, men vi har en kommitté sysselsatt med det svåra spørsmålet om psykopatanstalter.

Om Norge var det första land som lystrade till den Internationella Kriminalistföreningens appell, så blev Sverige av oss tre det sista. Genom Thyrén blev namnen v. Liszt, Prins och van Hamel välkända, åtminstone i Lund. Men först mer än 10 år efter Dansk Kriminalistföreningens bildande var vi i Sverige färdiga att följa exemplet både med en Svensk Kriminalistförening och med en svensk avdelning av den internationella föreningen.

Beklagligtvis kom det att dröja länge, innan ett fruktbarande samarbete kom till stånd mellan de nordiska ländernas kriminalistföreningar, liksom mellan deras lagstiftningsorgan i fråga om straffrätten. Men under *August Golls* ordförandetid i Dansk Kriminalistforening fick samarbetstanken vind i seglen. Det blev inte så ovanligt att man kunde fara över hit med båt eller färja och utbedja sig att på något av fiskehusene få en konsultation med det levande lexikon i allt vad kriminalpolitik hette, som Goll utgjorde. När samarbetet längre fram tog mera officiella former, yttrade Goll en gång till sin norske kollega *Haakon Sund*, att det var ingenting i hans långa ämbetsgärning som berett honom större tillfredsställelse än det nordiska samarbetet.

Detta samarbete på straffrättens område föddes i Dansk Kriminalistforening.

Tiden efter Goll ligger så nära den nuvarande, att jag bara behöver antyda de sista 13 årens livliga samverkan mellan de nordiska kriminalistföreningarna.

Namnen *Krabbe* och *Hurwitz* står under denna epok främst i förbindelsekedjan mellan svensk och dansk kriminalpolitik.

Min oförgätlige vän *Zahle* kan man säga genomförde det danska ungdomsfängelsets omplacering i svensk jord, och hela raden danska justitieministrar efter honom har varit ovärderliga främjare av det nordiska samarbetet.

Sedan Sverige 1911 fått sin kriminalistförening, följde senare Kriminalistföreningen i Finland såsom den fjärde i Norden, och i år har Island firat det danska 50-årsjubileet genom bildandet av Sakfraedafélag Islands.

Kretsen är sluten, och det nordiska samarbetet livligare än någonsin.

För 50 år sedan lästes det norska strafflagsförslaget såsom lärobok i Lund vid sidan om det schweiziska.

Längre fram vande vi oss i Sverige att vid våra reformer söka ledning i hela serien av danska strafflagsförslag och slutligen i den givande källa 1930 års danska Straffelov utgör.

Nu efter 50 år har vi blivit en enda stor familj här uppe i Norden, som med intresse åhör och sedan i skrift tillgodogör sig varandras mötesförhandlingar. Jag kan inte nog varmt rekommendera mina landsmän — och för övrigt alla nordiska kriminalister — att studera den högst imponerande serie årsböcker som Dansk Kriminalistforening utgivit innan vi slog ihop oss 1936. De utgör faktiskt jämte den danska försättningen i den gemensamma årsboken, en nära nog uttömmande framställning av alla de problem inom vårt arbetsområde, som rört sig i tiden. Man kan där också finna en bindande motivering till det högst intressanta framtidsperspektiv, som professor *Louis le Maire* framlägger i Politikens Kronik d. 14. 11. 1949, och som enligt min mening bör bli ledande för det fortsatta nordiska samarbetet.

När jag nu har att framföra den svenska kriminalistföreningens varma lyckönskningar till halvsekelsjubilarer, så vill jag först och främst lyckönska till det utomordentliga arbete som av Dansk Kriminalistforening utförts under dessa 50 år och de strålande resultat som uppnåtts.

Jag lyckönskar till de förnämliga ledare föreningen haft och vilka samtidigt kunnat betraktas som ledare av dansk kriminalpolitik. På grund av min personliga kontakt med dem alla kan jag framföra min lyckönskan med en viss sakkunskap.

Jag lyckönskar alldeles särskilt föreningen till dess nuvarande ordförande, professor *Stephan Hurwitz*. Med sin internationellt erkända ställning inom kriminologien samt sin lyckliga förening av djupgående sakkännedom och okuvlig energi står han för mig som idealet för en man i spetsen för landets kriminalistförening.

Jag tillönskar slutligen Dansk Kriminalistforening en lycklig framtid. Måtte man om 50 år kunna säga att föreningens andra halvsekel varit lika fruktbringande som dess första.